

I::G::M::A::A::U::

**MASONERIA UNIVERSALĂ
MAREA LOJA NAȚIONALĂ DIN ROMÂNIA**

F.: Bogdan Constantin DOGARU

R.: L.: „Duliu Zamfirescu Nr. 104, Or.: Focșani

18 februarie 6017 A.: L.:, Or.: Sibiu

CONGRESUL MASONIC DE LA PARIS DIN 1917

Acțiunile și inițiativele Masoneriei Franceze din timpul Primului Război Mondial au avut o importanță deosebită pentru noua arhitectură politico-teritorială a continentului european, mai ales în partea de Est a acestuia.

În timpul Războaielor Balcanice (1912-1913) Marele Orient al Franței a rămas neutru dar a susținut diverse organisme pacifiste: Pace prin Drept, Societatea de Arbitraj între Națiuni, Liga Internațională a Păcii și Libertății, Uniunea interparlamentară (aceasta din urmă avându-și originea în Conferința din La Haye). De altfel Consiliul Ordinului M.O.F. a aderat în decembrie 1912 la Biroul Internațional al Păcii cu sediul la Berna (Elveția) care funcționa din 1891 având rolul de a coordona acțiunile societăților pacifiste.

La Conventul din 1913 al Consiliului Ordinului M.O.F., André Lebey a prezentat un raport în ședința din 6 aprilie în care susținea că tensiunile franco-germane puteau fi dezamorsate prin acordarea autonomiei provinciilor Alsacia și Lorena și adoptarea unei constituții separate. La ședința din 1 iulie 1914 textul raportului a fost remis lojilor M.O.F. pentru studiu de către Consiliu. Declanșarea războiului a anulat însă efortul de reconciliere între cele două națiuni¹.

De altfel aburii războiului păreau că începuseră a pluti încă dinainte peste bătrâna Europă. La a VI-a Manifestație Masonică Internațională din La Haye, Franța un mason dăduse citire, la 23 august 1913, unei Marseillaise masonice:

*„Aux armes francs-maçons
Formons nos bataillons*

¹ André Combes, *La Maçonnerie française et la Première Guerre Mondiale*, în „Revista des Estudios Historicos de la Masoneria”, Universidad de Costa Rica, vol. 6, nr. 2 din decembrie 2014-aprilie 2015, p. 5.

*Marchons, ça ira, marchons, ça ira
Que guerre à la guerre résonne de nos rayons*²

Organizațiile masonice din cele două blocuri beligerante au rupt relațiile cu obediențele surori ale adversarilor acuzându-le că au trădat idealurile comune. Această reorientare nu a fost deloc ușoară pentru masonii francezi fiindcă cele două mari obediențe, Marele Orient și Marea Lojă se găseau, în ajunul războiului, angajate în procesul de reconciliere și de apropiere franco-german.

La 4 august 1914 Georges Corneau, președintele Marelui Orient, a trimis primului ministru René Viviani, mason și el, o telegramă prin care îl asigură de devotamentul acestei organizații față de guvernul republicii invocând precedentul din timpul războiului din 1870³.

Localurile lojilor franceze au fost puse la dispoziția armatei. În imobilul central al Marii Loji Naționale a Franței din Paris au fost instalate un spital militar și o cantină militară.

Mobilizarea și evenimentele din primele zile ale războiului au paralizat activitatea lojilor. Dacă înainte de declanșarea conflagrației (iulie 1914) Corpul Dirigitor al Marelui Orient, Consiliul Ordinului se reunea la intervale de câteva zile, acesta nu și-a mai reluat activitatea decât abia la 13 decembrie 1914 iar Marea Lojă abia la 31 ianuarie 1915.

Cele două organizații masonice au încetat să mai atace dușmanii din interiorul țării, și în special catolicii. Consiliul Ordinului M.O.F. a adus la cunoștința membrilor săi, prin circulara din 13 decembrie 1914 că *toți cei care au răspuns apelului Patriei, oricare ar fi opiniile lor politice, filosofice sau sociale sunt buni și excelenți francezi având dreptul la același respect și aceeași admirație*. O poziție asemănătoare a fost adoptată de Marea Lojă.

Presiunea evenimentelor a fost atât de mare și atmosfera naționalistă atât de puternică încât Consiliul Federal al Marii Loji a dizolvat, în septembrie 1914, Loja germanofonă pariziană *Goethe*⁴.

Treptat lojile masonice franceze au ieșit din letargie și au început să discute în ținutele lor problemele-cheie ale viitoarei ordini europene după război. Două ateliere din Paris, *Avangarda Masonică* și *Fraternitatea Popoarelor* s-au situat în prima linie. Din planșele susținute în cadrul lojilor din capitala Franței a reieșit din ce în ce mai mult necesitatea înființării, la sfârșitul războiului, a unei Societăți a Națiunilor. În primele zile ale lunii ianuarie a anului 1917 a apărut broșura francmasonului Gaston Moch *La Garantie Société des Nations* iar în octombrie cea a lui Noël Hardy din Loja *Studentii* sub titlul *Cum se poate preveni războiul-Studiu despre Societatea Națiunilor*⁵.

La 14-15 ianuarie 1917, în sediul Marii Loji a Franței de pe strada Puteaux s-a organizat reuniunea Masoneriilor Națiunilor Aliate în vederea elaborării unui program de acțiune comună pentru a permite Francmasoneriei să-și facă auzită *marea sa voință umanitară*. Au participat reprezentanții celor 4 obediențe franceze Marele Orient, Marea Lojă, Supremul Consiliu de 33 și Marele Consiliu al Riturilor. Din străinătate au sosit delegații Marelui Orient Lusitan Unit, Supremului Consiliu și

² Gotovitch José, *Franc-maçonnerie, guerre et paix* în „Les Internationales et le problème de la guerre au XXe siècle. Actes du colloque de Rome (22-24 novembre 1984)”, Rome, École Française de Rome, 1987, p. 75.

³ Ludwik Hass, *Le Paris franc-maçon face aux problèmes de L'Europe Centrale et Orientale (Etape finale de la Première Guerre Mondiale et Conférence de la Paix 1919)* în „Acta Poloniae Historica”, vol. 42, 1980, p. 111.

⁴ *Ibidem*, p. 112.

⁵ *Ibidem*, p. 117-118.

Marelui Orient al Italiei, Supremului Consiliu și Marelui Orient al Belgiei și Supremului Consiliu al Serbiei. La sfârșitul evenimentului au fost adoptate 6 rezoluții importante⁶.

Prima rezoluție denunța măsurile de deportare și muncă forțată, în special germanizarea tinerilor răpiți din Serbia; a doua condamna torturile și cruzimile comise de armata turcă cu complicitatea ofițerilor germani în Armenia, Siria și Liban; prin a treia și a patra rezoluție se mulțumea masonilor din S.U.A. și Elveția pentru sprijinul acordat; a cincea reprezenta un omagiu adus bătrânului Mare Maestru al Marelui Orient al Belgiei, Charles Magnette care fusese condamnat și deportat de nemți; prin a șasea și ultima rezoluție se exprima indignarea față de torpilarea vaselor comerciale, incendierea și jefuirea satelor și survolarea orașelor de către zepeline pentru a induce teroarea⁷.

André Lebey, în alocuțiunea sa, ținută în prima ședință de lucru, a enumerat cele 4 condiții pentru încheierea păcii: restituirea Alsaciei și Lorenei, reconstituirea unei Polonii independente, recunoașterea independenței Boemiei (Cehiei) și eliberarea sau unificarea tuturor naționalităților oprimate din Imperiul Asutro-Ungar care urmau să își decidă viitorul prin plebiscit. Într-o notă separată se mai sublinia că Trento și Trieste ar trebui să revină de drept Italiei⁸.

La Conferința Francmasoneriilor Națiunilor Aliate, ținută la 14-15 ianuarie 1917 la Paris s-a recunoscut că în acel moment sarcina francmasonilor era să lupte pentru instituirea Societății Națiunilor ce urma a fi fondată *pe principiile eterne ale Francmasoneriei* în timp ce la Congresul Masoneriilor Națiunilor Aliate și Neutre (28-30 iunie 1917) s-a adoptat o *Cartă preliminară a Societății Națiunilor* în 13 puncte. În cursul anului 1917 problema acestei Societăți a fost discutată în profunzime în lojile pariziene, rezultând 15 rapoarte referitoare la această chestiune.

Cu prilejul primei Conferințe Masonice de la jumătatea lunii ianuarie a anului 1917, Marele Orient și Marea Lojă organizaseră o ținută solemnă consacrată viitoarei instituții internaționale. Pe această temă au conferențiat invitați precum Richet și Stephen Pichon, fost ministru al Afacerilor Străine⁹.

La Congresul Masoneriilor Națiunilor Aliate și Neutre din perioada 28-30 iunie 1917 au participat reprezentanți ai Marilor Obediențe Masonice din: Franța, Italia, Spania, Suedia, Portugalia, Belgia, Serbia, Argentina, Brazilia (Rio Grande du Sud). Ulterior și-au declarat adeziunea la rezoluțiile congresului Marile Loji din Arkansas, Ohio și Costa Rica¹⁰.

Cu o largă majoritate masonii prezenți au votat condițiile pentru încheierea păcii: retrocedarea Franței, de către Germania, a provinciilor Alsacia și Lorena, reconstituirea Poloniei independente, recunoașterea independenței Boemiei (Cehiei), eliberarea și unificarea tuturor naționalităților asuprite din imperiul Austro-Ungar, fiecare urmând a se pronunța prin plebiscit cărui stat dorește să îi aparțină.

Italia a rămas nemulțumită deoarece nu a putut obține o rezoluție favorabilă de la delegații congresului în ceea ce privește zonele Trento și Trieste. Și-ar fi dorit să se specifice în mod clar că aceste localități cu zonele înconjurătoare vor reveni Italiei precum Alsacia și Lorena, Franței. Dar în actele congresului se consemna că populațiile din Trento, Trieste, Istria și Dalmația se vor putea pronunța prin plebiscit din care stat doarec să facă parte.

⁶ André Combes, *Art. cit.*, p. 8.

⁷ *Ibidem*, p. 9.

⁸ *Ibidem*.

⁹ Ludwig Hass, *Art. cit.*, p. 118.

¹⁰ Gotovitch José, *Art. cit.*, p. 90.

Presă italiană a criticat în general hotărârile luate la Congresul Masonic de la Paris. Viitorul conducător fascist al Italiei, Benito Mussolini afirma în ziarele italiene că *Trento, Trieste, Fiume și Zara erau denumiri sacre pentru Italia*¹¹.

Marea Lojă Unită a Angliei (U.G.L.E.), care încă din 1878 a retras recunoașterea iregularului Mare Orient al Franței, nu a dat curs invitațiilor și nu a participat la întrunirile internaționale organizate sub egida Masoneriei Franceze în 1917.

Pentru a contrabalansa tendințele hegemonice franceze pe continent U.G.L.E. a organizat la 24 iunie 1917, cu mare fast, sărbătorirea bicentenarului înființării sale (1717) la care au luat parte cam 8000 de masoni din lumea anglo-saxonă, Imperiul Britanic și S.U.A. O temă centrală a discuțiilor a fost și viitoarea ordine europeană de după război.

Atât la Congresul Masonic de la Paris din vara anului 1917 cât și cu ocazia sărbătoririi bicentenarului înființării U.G.L.E. s-a încercat, cel puțin teoretic, să se ia o poziție neutră pentru a menține în ochii europenilor iluzia unei Francmasonerii unite¹².

Congresul Masonic Internațional de la Paris, de la sfârșitul lunii iunie 1917 cât și Reuniunea Masonică din ianuarie, același an, care i-a precedat au prezentat evenimente de maximă importanță în special pentru cele două mari națiuni din estul Europei, română și poloneză prin faptul că s-a consacrat dreptul la autodeterminare al naționalităților oprimate. Acest principiu a pus bazele renașterii Statului Polonez independent și al constituirii României Mari.

Am zis !

¹¹ Ministeres de la Guerre et des Affaires Etrangeres, *Bulletin periodique de la presse italienne du 1-er au 10 julliet 1917*, Paris, 18 iulie 1917, p. 3-4.

¹² Joachim Berger, *Between universal values and national ties: Western European Masoneries face the challenge of Europe (1850-1930)* în „Journal for Research of Freemasonry and Fraternalism”, vol. 1 nr. 2/ 2010, p. 214-215.